

leta 1938 imenovali za člana posvetovalnega odbora za bančništvo v Beogradu, medtem ko je bil za dopisnega člana Slovanskeho ustavu v Pragi imenovan že julija 1932.

V vsem tem času je veliko pisal o valutni in devizni politiki ter o gospodarstvu. Najprej je objavil članek »Naša doseganja devizna politika« (Čas XIV, 1920, 180—197), potem »Valutne razmere, devizna politika in bankarstvo« (Slovenci v desetletju 1918—1928, 552—574), za članke v dnevnem časopisju pa še nimamo pregleda.

Po osvoboditvi se je najprej ukvarjal z jezikoslovjem. Sestavil je pisavo, ki jo je imenoval »linguografija«. Leta 1960 mu je oblast dovolila, da je ustanovil linguografsko društvo v Ljubljani, kjer je imel od januarja do marca 1961 tudi predavanja o sistemu te mednarodne pisave. Kompletni tipkopisni elaborat pa ni našel založnika ne doma ne v tujini.

Skoraj vzporedno s tem delom se je dr. Slokar spet lotil historiografskih raziskav. Po nekem programu, ki ga je izdelal ljubljanski mestni arhiv v začetku 50. let, naj bi Slokar sodeloval pri razpravah za III. knjigo Zgodovine Ljubljane, ki naj bi zajela novejšo dobo. V tej perspektivi se je Slokar res lotil študija virov v mestnem in državnem arhivu v Ljubljani in do pomladi 1958 dodelal približno 20 razprav večjega ali manjšega obsega na okoli 300 do 350 tipkanih straneh. Izmed teh rokopisov je Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino, objavila v letih od 1954 do 1963 skupaj 8 prispevkov ('Zgodovina steklarske industrije na Goriškem', Kron XII, 1964, 64—66, ne spada v sklop »Zgodovine Ljubljane«), Zgodovinski časopis pa v letih od 1956—57 do 1963 skupaj 6 prispevkov. Približno 6 elaboratov hrani v tipkopisu ljubljanski mestni arhiv. V tipkopisni obliki je ostala tudi njegova posebna 127 strani obsežna razprava »Kaleidoskop razvoja rokodelstva in industrije na slovenskem ozemlju, gledan skozi prizmo reklame in propagande, do razpada Avstrije.« Zamisel je originalna, vsebina teksta pa polna koristnih podatkov. Tako tipkopis kot obsežno po abecedi urejeno kartotečno kazalo mi je izročil spomladi 1964 z namenom, da bi izposloval objavo v primerni reviji (objavo brez kartotečnega kazala). Do tega ni prišlo, pač pa je elaborat odkupil Inštitut za zgodovino delavskega gibanja; hrani ga njegov arhiv.

Priznati je treba, da je dr. Slokar kljub sorazmerno visoki starosti in bolehnosti — ko je pisal omenjene tekste, je že prekorlačil 70. leto, ovirali pa sta ga sladkorna bolezen in širjenje mrežne na obeh — ponovno dokazal veliko zanimanje za našo gospodarsko zgodovino. Elaborati niso kompilacije, ampak temelje na izdatnem študiju virov; metoda dela je solidna, nekritičnih ekskurzov v tekstu ni. Najbrž ne pretiravam, če zapišem, da si je tudi s temi razpravami zajamčil dostojno mesto med našimi gospodarskimi zgodovinarji. Njegov ugled je oživila tudi dunajska univerza s tem, da mu je ob 50-letnici promocije za doktorja filozofije slovesno obnovila doktorsko diplomu (prim. Oesterreichische Hochschulzeitung z dne 15. februarja 1959).

Umrl je v 86. letu starosti 11. julija 1970 v Ljubljani. Pokojnika bomo ohranili v častnem spominu zlasti iz dveh razlogov: kot priznanega gospodarskega zgodovinarja in kot sposobnega organizatorja slovenskega bančništva med obema vojnama (s čimer je pa tudi že prešel v sklop te veje gospodarske zgodovine).

Jože Sorn

#### MILADA PAULOVÁ (1891—1970)

17. januarja 1970 je umrla Milada Paulová, Ph. Dr., Sc., Dr. h. c., univ prof., odlična češka zgodovinarica. Rodila se je leta 1891. Na praški filozofski fakulteti je poučevala od leta 1923 do 1959. Bila je prva ženska, ki je v Pragi dosegla naslov univerzitetne docentke in profesorice, leta 1965 pa častni doktorat. V njenem obsežnem znanstvenem opusu se orisujeta dva kroga zanimanja: bizantinsko slovanski odnošaji in pa zgodovina jugoslovanskih narodov v začetku 20. stoletja, zlasti v času prve svetovne vojne, njihova povezanost

z osvobodilnimi prizadevanji Čehov in Slovakov. K prvemu področju jo je usmeril prof. J. Bidlo in njena disertacija je obravnavala stike čeških husitov s carigrajsko cerkvijo. To svoje znanstveno zanimanje je dejavno uveljavljala tudi pozneje, posebno v prvih letih po drugi svetovni vojni, kot urednica obnovljenega časopisa »Byzantinoslavica«. Postala je častna namestnica predsednika Mednarodne asociacije bizantoloških študij. K drugemu področju, ki je po njem postala tako dobro znana širši javnosti v Jugoslaviji, pa jo je usmerila delovna priložnost po prvi svetovni vojni. Leta 1920 jo je češkoslovaška »Jugoslovanska komisija« (pozneje je dobila ime Češkoslovaško-Jugoslovanska liga) poslala v Jugoslavijo zbirat gradivo o jugoslovanskem gibanju v času prve svetovne vojne. Tedaj ni preučevala samo arhivskega gradiva, ampak je zapisovala tudi osebna ustna sporočila neposrednih udeležencev tega gibanja. Kritično vrednotena, pomenijo ta sporočila izredno pomemben vir, saj so bila dana v času, ko so spomini bili še sveži (v letih 1920 do 1923). Veliko teh zapisov je uporabila šele v svoji zadnji knjigi, skoraj pol stoletja pozneje. Najbolj znani rezultat njenih raziskav, njeno habilitacijsko delo, njen še danes temeljni »Jugoslavenski odbor« je izšel že leta 1925. Knjiga je obravnavala predvsem dejavnost jugoslovanske emigracije. Dejavnost češkoslovaške in jugoslovanske politike med prvo svetovno vojno na domačih tleh pa je začela obravnavati leta 1928 v knjigi »Jihoslovanský odboj a česká Maffie« (izšel le prvi del), ponovno pa desetletje pozneje v široko zasnovanem delu »Dějiny Maffie. Odboj Čechů a Jihoslovánů za světové války 1914—1918«. Prva knjiga je izšla v Pragi leta 1937, prvi del druge knjige pa leta 1939, že v znamenju nemške zasedbe, ki je nadaljnje izhajanje pretrgala. Nadaljevanje te vrste, njena tretja knjiga, je dejansko ta, ki o njej v tem zvezku poročamo. — Poleg teh temeljnih, je Milada Paulová objavila še številne druge razprave z istega področja, nekatere tudi v knjižni obliki. To so predvsem: — Tajná diplomatická hra o Jihoslovany za světové války, Praha 1923 (iz uradnih spisov C. Hoetzendorfa, Tisze, Buriana, Czernina, Clama-Martinica, Rhemena, Sarkotiča in drugih); — Kongres potlačených národností Rakouska-Uherska v Římě 1918, Praha 1926; Vznik Riecke resolucé (Bidlův sborník, 1928); Politika Riecké resoluce a Slováci (Sborník »Milan Hodža« 1930), Počátky vnitřního odboje u Slovinců a Chorvatů (Časopis Národního musea 1931, roč. 105); Tomáš G. Masaryk a Jihoslovane, Praha 1938; Balkánské války 1912—1913 a český lid. Rozpravy Československé akademie věd, roč. 73, Praha 1963 (zasnovano na Berchtoldovem arhivu); Kongres potlačenih naroda Austro-Ugarske u Pragu u svibnju 1918 / zbornik: Jugoslavenski odbor u Londonu, Zagreb 1966); K problematice česko-jihoslovanske spolupráce za první světové války / Československo a Juhoslávia, Bratislava 1968).

V člankih, ki so izhajali ob njenih jubilejih in zdaj žal že tudi po njeni smrti, je najti velika priznanja in laskave pohvale njenih delovnih kakovosti in njene vdanosti znanstvenemu cilju: izreden historični talent, raziskovalna delavnost, erudicija, potrpežljivost, marljivost, znanstvena discipliniranost in zahtevnost, zanimanje in spodbudnost v pedagoškem delu in še veliko drugega lepega. Nedvomno je življenjsko delo Milade Paulove izreden primer bratovskega darovanja talentov, časa in moči jugoslovanskim narodom, primer dejanske solidarnosti v naporih za osvoboditev človeka in narodov. Poznanje enega odločilnih časov naše preteklosti bi brez dela Milade Paulove bilo močno okrnjeno. S tem delom si ni pridobila le častno mesto v zgodovinski literaturi o nas, ampak se je zapisala tudi v naša srca.

Janko Pleterški